

oblikah „iz Dobrépolj, v Dobrépolje, v Dobrépoljah“ zelo neverjetno stanovniško ime (dobre poljane), — kar Dobrépolje (dobroje polje?) kot enobesedna zloženska, ono pri Trnovem „Dobro polje“ (Valvasorjevo Erobopolje [VIII, 739] je seveda tiskovna zmota) in na Gorenjskem „Malo dobro polje“ (Kleingutenfeld) pa „Véliko dobro polje“ (Großgutenfeld). Tukaj sicer imamo tri besede, toda eno samo ime, torej tudi le eno véliko začetnico.

Premnožina vélikih začetnic sili tudi drugod na površje, v naslovih listov, društev, zavodov i. t. d. — Čemu neki „Šolski Prijatelj, Ljubljanski Zvon, Katoliška Tiskarna“? Ali bi ne moglo zadostovati „Šolski prijatelj“ (če se je tudi nekaj časa imenoval samo „Prijatelj“), „Ljubljanski zvon“ (če je tudi Dunajski pred njim izhajal s krajšim naslovom „Zvon“), „Katoliška tiskarna“? Da je ime enotno, to je označeno s tem, da se dvobesedje vseskozi vzporedno sklanja; če bi pa to v sklanjatvi ne bilo izraženo, tedaj nam bi kazalo poslužiti se vezaja, torej ne morda „Dom in Svet“, „Žalost in veselje“, ampak „Dom-in-svet“ ali „Žalost-in-veselje“. Torej če ne morem reči „v Domu in Svetu“, vzamem si na pomoč vezaj, da z njim označim ves naslov kot eno celoto, ker tega ne morem označiti s sklanjanjem obeh delov. — Potemtakem bi jaz nasvetoval: „Pokojni Benkovič je pisal v Dom-in-svetu, pri Andrejčkovem Jožetu čitamo v Žalost-in-veselju, oziroma v povesti „Žalost-in-veselje“. — Eno samo ime imej le eno véliko začetnico, enotnost pojma tako zahteva. —

Božanstvena ljubezen.

Japonska tragedija.

Julij Dub.

o je zahajalo solnce, so neprenehoma udarjali valovi ob pečine razjedenega otoka. Zemlja se ni bala teh valov. Bila je vajena gledati, kako prihajajo z belimi, tenkimi, prozornimi grebeni. Ni se jih bala, ker je vedela, da se ob njeni trdnosti izpremene v srebrne pene, ki bodo obsedele na njenih skalah kakor solze za minulim valovjem.

Le ob obali je šumelo in kipelo, a prostrani otok je bil miren, tih. Lahno so se zibale veje v večernem vetru in ogromna, lisasta

peresa so se počasi gugala. Kakor da bi vse izumrlo in žalovalo. Žaloval je tudi mlad mož, še mladenič. Ni gledal okrog in zunanje žalovanje ni povzročilo srčne tuge. Sedel je na skali, zamišljen, glavo naslonjeno na dlani. Gledal je v tla, nepremično, skoro divje. Okrog ustnic mu je zaigral včasih divji smeh, ki mu je sledila obupna poteza čez lica.

Šumenje morja ga ni razburjalo, ga ni budilo iz težkih misli. Ko pa je zašumelo ne daleč za njegovim hrbtom, na stezi tihega otoka, se je vzdramil. Vendar ni hotel dvigniti glave in ni se maral ozreti. Vedel je, kdo prihaja. Da bi moral takoj videti zopet vse bolečine in muko, ki jo je naslikal on na njenem mladem obrazu, in da bi moral pogledati v zrcalo svoje lastne duše, tega ni hotel in ni mogel storiti. Sedel je dalje in ni se menil za nič; skoro neljubi so mu bili koraki, ki so se mu bližali.

Roka je legla na njegovo ramo. Nežna roka, mlada. Skozi tenko, rumeno kožo so se videle žilice. Zopet je bila ob njem mlada Girvonda, ki ga je vezala z njo moč, ki ne pusti nikogar. Sedla je k njemu, roke so ji trudne omahnile ob strani na skalo. Nista govorila ničesar, ker ona ni mogla odgovoriti na vprašanje, ki sta govorila o njem vsak večer tu ob morju. Molk mu je govoril, da ne sme, ne sme. Njegova in njena duša sta priznavali zlato ljubezensko spono, a drugi niso hoteli vedeti nič o tem. Onadva sta govorila o ljubezni, drugi o zapeljivosti. Onadva sta si gledala ljubeznivo v globoke jasne oči, drugi so ju pogledavali divje, kruto. Onadva sta približevala ustnice k ustnicam, da je tekla božanstvena moč iz enega v drugega, drugi so ju z ustnicami le karali, zasramovali.

„Ne smeva, so rekli starši. Ne smem priti več semkaj.“

Ne smeta priti več semkaj! Morje je ujelo te besede in jih neslo z valovi daleč tja v daljavo in tulilo in uničilo mladi bitji. A valovi so se vračali; kakor da so spoznali veliko muko in srčno tugo, so počasi in mirno prihajali k skali, kjer sta molče sedela in ihtela. Zopet so se dvigale pene in ju vabile v svojo srebrno tenčico. Govorile so o dolgi, večni, zlati dobi, ki vstane, ko zaide življenje. Pele so krasno pesem o ljubezni božanstvenih bitij, ki so zapustila svet in odhitela k solncu iskat sreče in miru.

Onadva sta mirno poslušala valovje. Sanjati o toliki sreči si nista upala in v strahu sta se stiskala drug k drugemu. Iskala sta pomoči in rešitve drug v drugem, a rešitve ni bilo drugje kot v neskončnih upih, ki je govorilo o njih večerno morje.

Morje jima je govorilo o blaženi Karmi. Tamkaj ne bi čutila več železnih krempljev in močnih, trdnih spon, ki stiskajo njima mlade prsi. Le sreča in ljubav vladata tam, ona neskončna ljubav, ki jo je živel le veliki Buddha v najsvetlejši luči svojega spoznanja. Čutila sta, da njuna ljubezen ni mnogo različna od ljubezni božje, in ob tem občutku jima je postalo življenje ničevno, mračno. Življenje je iztezalo od otoka semkaj proti njima svoje grabežljive roke, da ju zgrabi in onečasti sredi svojih krutih strasti. Pred njima pa je valovalo morje, ki jima je govorilo o sreči in čistosti božanstvenih čednosti.

Mladenič se je dvignil. Pogledal je s povešenimi očmi na skalo, kjer je sedela Girvonda, ki je dvignila svojo glavico in nežno-boječe pogledala v oči svojega ljubljenca, da bi brala v njih to, kar je želela njena duša in kar je v resnici brala — odločitev. Kakor da bi bila utrujena, je vstala, ko je razumela ljubljencev pogled. Sledila je mladeniču, ne da bi bila izpregovorila niti branilne niti ljubezenske besede. Njuna pot se je vila med ostrimi pečinami po pesku, ki so ga semkaj navalili velikanski valovi od začetka sveta. Šla sta molče, ker sta brala misli drug drugega. Gledala sta na svetlo ravan morja, ki se je kopalo v večerni zarji. In tam daleč za valovi, tam za obokom in morsko mejo je ležala njima sreča, odtam jima je migala ljubeznivo prijazna Karma.

Ob ravni obali, ki se je polagoma spuščala k morju, se je gugal majhen ribiški čolnič. Ko sta prišla do njega, se je mladenič sklonil in potegnil za debelo vrv in tako pritegnil čolnič k peščeni zemlji. Mlada Girvonda je dvignila svojo tenko nožico in stopila v čoln, ki se je zazibal. Sedla je in ni ji bilo mar, kako se je njen ljubljenec trudil, ko je z veslom oral morsko gladino. Bila sta že daleč od otoka, sredi morja, sredi tišine, sredi miru.

Od zatona je priplul počasi galeb. Žalostno se je spuščal proti valovom in pomočil v njih izmučene peroti in žive prsi. Žalostno so gledale njegove oči na čolnič in ni vedel, ali bi sedel nanj ali ne. Bližal se je in, ne meneč se za ljubljenca, je sedel h krmilu.

Girvonda ga je pogledala. Bila je srečna, da je bila tu s čolničem in rešila ali vsaj utolažila izmučeno ptico. A vendar je bil moten njen pogled. Ptica si je upala sestiti sredi ljudi, ko je čutila utrujenost; ali bi ne bilo morda prav, da bi si tudi onadva upala živeti sredi ljudi in trpeti?

Karma!

Mali, nizki valovi so se krasno bleščali, ko je čolnič nalahno plul proti zatonu, da bi došel solnce, ki je umiralo. Vsa stran pred njima je bila v krasni, božanstveni svetlobi, za njima pa je bila le pusta, skrivnostnotemna obala.

Mladenič je vstal in visoko nad valovi je gledal s solznimi očmi čez morje proti solncu. Ni se menil za obalo, ni za Girvondo, ni za galeba, ki ga je žalostno motril. Čutil je v svojem srcu veliko slast sreče in zadovoljnosti. Njegovo lice je žarelo veselja in oči so se solzile radosti. A skozi solze so hiteli pogledi daleč, daleč. V tej veliki slasti in sreči je razklenil in razprostrl svoje roke.

Girvonda mu je gledala v obraz. Iz tega žarečega lica je hitela v njeno srce sreča in občutek velike slasti. Ko je videla razprostrte roke, je vstala, stopila k mladeniču, čigar roke so jo pritiskale v objemu na njegove prsi.

Njun objem je trajal dolgo, večno.

Ko je mladenič držal v rokah svojo mlado Girvondo in gledal preko njenih zlatih las proti solncu, ki je že zdavnaj zašlo; tedaj je stopil na stran, ne da bi bil izpustil mlado bitje iz objema. Čolnič se je močno zagugal, skoro nagnil. Mladenič je pogledal Girvondi v oči, kakor da bi v njih iskal rešitve ali dovoljenja. Girvonda se mu je nasmehnila in se mu približala. Njene ustnice so se strnile v večni poljub.

Čolnič se je še bolj nagnil in naposled brzo odletel v stran. Sredi valov je držal mladenič Girvondo v svojih mladih rokah v večnem objemu, Girvondo, ki je stiskala svoje ustnice k njegovim v večnem poljubu. Izginjala sta in izginila v večnem poljubu, v večni Karmi, v večnem morju, sredi večnega miru.

Večerna zarja je izginjala in sredi morja in mraka se je zibal lahko čolnič. Na njegovem krmilu pa je sedel žalosten galeb. Njegova glava se je utrujeno nagibala in sklanjala k izmučenim prsim, peroti so onemoglo visele ob upehanem truplu. Njegove motne oči so se vpirale v zeleno vodo.

Ko je zavladata molčeča tišina noči in so se prikazale prve zvezdice na nebu, takrat je zapljuskalo sredi morja. Galeb se je mrtev zgrudil s krmila in izginil v valovih. Hitel je za ljubljencema, hitel za Girvondo, da bi ji naznanil, da ni v življenju sreče, da ni na zemlji miru, ker je trpljenje.

Le čolnič je še samotno stal na valovih, ki so se v njih zrcalile visoke zvezde. Žaloval je v večnem molku. —

Julij Dub:

Pripovedka o Mehiti.

Zivel je mogočen kralj, ki je imel trden grad na visoki skali. Na vse strani sveta se je videlo od tam, in kamor je segalo njegovo oko, tam so se ga bali in mu bili podložni.

Kralj je imel edino hčer, ki ji je bilo ime Mehita. Ta hči je bila v najlepših letih mladosti. Lica so ji žarela nadnaravne lepote, in kdor bi pogledal v njene nebeške oči, ta bi bil izgubljen. Zaljublil bi se bil vanjo. To je vedel kralj, njen oče, in zaradi tega ni nobenemu svojemu gostu in nobenemu možu nikdar govoril o svoji hčeri. Niti najstarejši kraljevi hlapci je še niso nikdar videli, zakaj njim je bilo prepovedano iti po stopnicah v gornje prostore. Celo kadar so bili na dvorišču, se niso smeli ozreti navzgor, da ne bi morda kdo pri oknu zapazil Mehite.

Zgodilo pa se je, da je srečal kralj nekoč, ko se je vračal s pohoda, na cesti lepega in močnega mladeniča. Dopadel se je kralju radi svoje moči in kralj ga je vzel seboj, da bi mu služil v vojski. Domov jahaje mu je kralj povedal o največji grajski prepovedi. Mladenič ga je poslušal, ne da bi se kaj več brigal za to, kar mu je kralj pravil.

Dolgo časa je bil že Sima, tako je bilo mladeniču ime, na kraljevem gradu. Šel je nekoč čez dvorišče in nehote je obstal: nad njim je pela nekje prekrasna ptica nebeško pesem. Sima je pozabil na vse, pogledal navzgor in zagledal ob oknu Mehito. En sam pogled, en sam smehljaj — Sima je odšel naprej.

Mehita odslej ni več pela, in kralju se je to zdelo čudno. Vendar nihče ni videl Sime kakor Mehita sama. Neko noč pa je kralj vstal. Nemirno je spal, nemirno sanjal. Šel je na dvorišče pod milo nebo, da se razvedri. Sijal je mesec in kralj je videl ob strmi grajski steni debelo vrv, ki je peljala v okno njegove hčere Mehite. Kralj se je skrtil in čakal. Mesec je zašel, nastala je tema, le iz onega okna so hiteli žarki v noč. Pred jutrom, še v mraku, pa je videl kralj, kako se je spuščal po vrvi navzdol mladenič; kralj ni stopil k njemu, ker ga je spoznal. Bil je Sima.

Nastane jutro, krasen dan. Kralj sedi zaprt, zamišljen, jezen. Udari s silo ob medeno ploščo, da se strese močno zidovje celega gradu. Prihite služabniki, kralj jim zavpije: „Straža!“ Pride straža,

kralj ji da molče strašno znamenje. Odidejo služabniki in odide straža. Kralj čaka. Zopet pridejo služabniki in reko: „Straža mrtva!“

Služabniki se tresejo pred jeznim gospodarjem. Kralj zavpije s tulečim glasom: „Sima in hči!“ Služabniki odhite.

Zopet se vrnejo in iz njih srede stopi pred kralja Sima in poleg njega Mehita. Kralj migne z roko in vsi služabniki odidejo. Divje gleda kralj Simo in še bolj divje svojo hčer. „Sta grešila?“ Oba naenkrat sta odgovorila: „Ne grešila, le ljubila!“

„Grešila!“ je potrdil kralj in sodil. —

Bila je zopet mesečna noč, ko so se odprla grajska vrata. Po strmi stezi pa je hitela na polje množica ljudi, ki so peljali pred seboj zvezanega Simo. Prišli so do starega hrasta sredi širnega polja, privezali vrv na debelo vejo. Gavrani so prileteli po nočnem zraku, sedli na vrh, da bi počakali na plen. Sima je stopil pod vrv. Dvignil je oči k zvezdam in zapel krasno pesem o njenih očeh, božjih zvezdah. Ko so odhajali grajski hlapci, se je Sima gugal na veji. Prileteli so k njemu gavrani, a noben se ga ni lotil, le žalostno so krakali smrtno pesem.

Iz temnice pa so čez dva dni privlekli Mehito. Peljali so jo po stopnicah navzgor in jo odvedli v prostrano sobano. Hitro so zaprli vrata za njo, kakor da bi se nečesa bali.

Ko Mehita vstopi, zasliši od vseh strani strašen sik. Pogleda in vidi: po tleh so se plazile najostudnejše in najstrupenejše kače s svojimi mrzlimi telesi. Hitele so iz kotov proti nji, da bi zadrle vanjo svoje strupene zobe.

Na steni je visela harfa. Mehita je stegnila svojo mehko roko, vzela harfo in pričela igrati. Igrala je o ljubezni, ki je minila in koje krasoto so drugi zaslepljenci imenovali greh. Pri tem so tekle iz njenih oči srebrne solze, ki so padale na tla. Mnogo jih je bilo. Strupene kače pa so se tiho priplazile k njenim nogam in vsaka je popila eno solzo ljubezni. Le najostudnejša je ostala mirno v kotu.

Mehita je odšla na prosta tla. Pela in igrala je in okrog nje so mirno ležale kače in jo poslušale. Zlezle so na njeno naročje, lezle čez bose noge in čez roke, mirno, kakor da so jo hotele božati. Mehita je spoznala njih ljubezen in usmiljenost in jih prijemala ter božala. One pa so mirno poslušale njeno pesem in Mehita je postala njih kraljica.

Po noči je Mehita legla na tla in sladko zaspala, kakor so pospale okrog nje strupene kače. Iz kota sem pa se je zavratno priplazila najostudnejša kača-kraljica, zlezla je na Mehitine

prsi in pritisnila svojo glavo na njene ustnice. Zlobno jo je poljubila in zasadila v mehko ustnico strupeni zob.

Mehita se ni več zbudila. Prišli so zopet služabniki in povedali kralju o smrti njegove hčere. „Brez odpuščanja!“ Odnegli so mrtvo Mehito na visoki grajski stolp in jo položili pod prosto nebo, da bi prihajali ptiči in trgali raz njo njeno mehko meso. Kače pa so zopet izpustili.

Žalostno so hitele kače čez polje in prišle do osamljenega hrasta, ki je visel na njem Sima. Takoj so spoznale to, kar so slišale v Mehitini pesmi. Glasno so jadikovale in žalovale. Slišali so jih gavrani, ki so sedeli na hrastovih vejah. Odleteli so v sinji zrak, v neskončne višave in se zopet spustili navzdol; sedli so na grajski stolp.

Odslej so cele dneve letale žalostne ptice od hrasta na stolp, od stolpa na hrast. V žalostnih pesmih so pele o božji ljubezni, ki so jo drugi imeli za greh. Nosile so besede ljubezni od Sime k Mehiti, od nje k njemu.

Kralj je slišal vsako noč zamolklo petje gavranov in ni mogel spati. Hodil je na dvorišče in gledal navzgor. V temni noči je videl, kako frfotajo gavrani na stolpu. Mislil je, da bodo kmalu odnesli v gozdove tudi poslednjo koščico grešne Mehite. Komaj je že čakal, da bi se nehala ta žalostna pesem, ki ga je vedno zbudila in mu ni dala spati niti mu dala dušnega miru. Cele noči je prehodil na dvorišču gledaje na stolp in jeze se na počasne gavrane. Pa gavrani se niso doteknili Mehite.

Kralj je hodil zamišljen okrog. Nič več ni zapuščal gradu in hodil na vojne pohode. Orožje je mirno viselo na stenah in rjavelo. Konjem se je hotelo steči zopet enkrat v ravan, zaslišati bojni rog in zdirjati proti sovražniku. Služabniki so se potikali boječe okrog. Mnogo raje bi tudi oni šli v boj nad sosede, kakor da so sedeli doma brez dela in v večni bojazni pred tihim kraljem. Nihče se ni smel prikazati pred njegovim obrazom, nihče ni smel ziniti ne ene besede.

Kadar pa so bili služabniki sami, so govorili o Simi in Mehiti. Pravili so tudi, da so slišali v noči, kako je kralj v svoji sobi hodil semtertja, vpil, tulil, jokal. Vedeli so, da sta prihajala k njemu Sima in Mehita in sta mu govorila o ljubezni, ki jo je on imel za greh.

Tako so pretekla tri dolga leta. V mesečni noči so se nekoč zaprla s strahotnim gromom težka vrata kraljeve sobe. Kralj je hitel iz sobe, ki mu ni bilo več obstanka v nji. Tekel je po temnih

stopnicah navzgor, da bi prej prišel na stolp in razpodil krakajoče gavrane. Že se je bližal vratom, ki so peljala na stolp, in pred vrati je s strahom zagledal velikansko kačo, ki je kakor mrtva ležala mirno, zvita v klopčič, na zadnji stopnici. Ni se ganila, ko je stopil poleg nje kralj. Bila pa je to kača-kraljica.

Kralj je odprl vrata. Kača-kraljica pa je oživila in se splazila na stolpno streho. Lezla je tja k Mehitinemu telesu, ki je ostalo nedotaknjeno. Ob Mehiti pa je ležala harfa. Kača-kraljica je lezla čez strune, ki so zapele najlepšo pesem kesanja. Nato se je zvila ob Mehitini glavi v klopčič, dvignila glavo in iz njenih oči je pri- tekla krvava solza. In kača-kraljica je rekla: „Ker nisem hotela tvoje solze ljubezni, Mehita, točim zate solzo kesanja.“

Kralj pa je stal nepremično ob vratih. Okrog glave so mu frfotali črni gavrani, ki so utihnili ob njegovem prihodu. Ko je slišal kralj besede kače-kraljice in videl odprte svete oči svoje hčere in njena rožna, nedolžna lica, je glasno zajokal, padel z vso težo na tla in poljubil hčerine noge. Ob poljubu mu je počilo skesano srce. Ob poljubu so se oglasili zopet gavrani in njih pesem je donela čez širno polje, vesela pesem. Na nebu pa so se prikazale tri svetle zvezde: Mehita, Sima in kralj.

A. Debeljak:

Zimski poldan.

Starke smreke veje sklanjajo
k peščenim tlom zasneženih skalin
in sanje strmoglave sanjajo,
zavite toplo v snežni hermelin.

Prek ravni za kanafas se nov
srebri preproga čistih svilenin;
vanj tkalec solnce tke blestečih snov
draguljev dragih, zvezdnih vezenin.

